

تەسپى «سەرفىرە»

چىروكى : حەسەنى قۇلجى
ئامادە كىردى بۇ تەلەفۇن
ئاشقى عوسمان دانش

دېمەنى يەكەم

«كامىرا جوولەو كاروبارى ناو بازار پىشان ئەدات . دېمەنى رووى گىشى بازار ، مامەلەو سەواو كېرىن و فروشتىن ... چەند حەمالىك لەبەر دوكانىكدا پۇن يان ئارد لەسەر ئۆرى دائەگرن .. مىرزا سالىح كاتىبى حاجى رەشىد ، دەفتەرىكى بە دەستەو بە حسابات ئەكات . لەگەل حەمالەكان نىشانەى چۆتىنى داگرتن و بردنى شت و مەكەكە يان پى نىشان ئەدات» «پىرىن»

- دېمەنى دووھە -

(دوكانى حاجى رەشىد ، محەلىكى كەمىك پۇشتە ، دوو قەنەفەى تەختەى تىادانراو ، دوو فەرشى بچووك لە سەر قەنەفەكان داخراون ... لای سەرەوھى دوكانەكە لە ناوھ راستدا مېزىك دانراو ، كورسى بەكى گەورە لە پىشتى مېزەكەو بە ، لای راستى مېزەكەو قاسە بەك دانراو ، حاجى كەواو سەلتەى لە بەردايە .. خەرىكى ژماردىن پارە بە ، حەمالىك دېتە ژورەوھ) حەمال : سەلام و عەلەيكەم «چاوپەرىنى وەلام ناكات» حاجى ئەو لۆرىە رۇ ..

حاجى رەشىد : «نايەلى ، پىنى نەپرى» نا .. نا .. نەبەيتە ژورەوھ ... لاچۇ ... لۆرى رۇى .. نەروى چاوى دەرىنى .. ئىستا وەختى ئەمە بە ، پىرۇ دەرەوھ ، نەھىلى كەسىش يىتە ژورەوھ دەى ...

حەمال : نا ... نا حاجى لۆرى بەكە نەروىشتوھ ئەلېم حاجى رەشىد «پىنى نەپرى» : ئەلىنى چى ھەركاتى مەشغول ېم . ئىوھ فرسەت ئەھىتىن و خوتان ئەكەن بە ژوررا ... چەند جار نەسىحەتم كىردن

ووتم كەمن خەرىك بووم مەبەنە ژورى . دىنا بروخى بەسەرىكە مەبەنە ژورى «بۇخوى» بەكوو كە ئەم گەمال باوكانە نى گوتىن «پىشو» دەچى بووھ بلى شەقىم برد .. حەمال «بە نى زارى بەوھ» : حاجى ئەلېم لۆرىە رۇنەكە نىوھى ماوھ لە كەھ عەمار داىگىرىن .

حاجى رەشىد : دەنگك ھەلمەپرە مردوت مىرى ... بۇ فىرى قسە نابىن ، ئەى مىرزا سالىح چى لى ھات ؟ حەمال : قورىان ، مىرزا سالىح خەرىكى حساباتى لۆرى بەكانە .

حاجى رەشىد : دەبچۇ دەى ئەوھى ماوھ بىبە بۇ عەمازەكەى ئەسحابەسپى «حەمال ئەروا ، حاجى بە پەلە بانگى ئەكاتەوھ» وەرە ... وەرە تۇ ناچى مال كاول .. پىرۇ ... بە مىرزا بلى بايىت لە گەلتانا ، دەپىرۇ دەى مەوھستە . حەمال «بۇخوى» : خوا بە ، ئەمە چ دەعە جانىكە ، پارە وورى كىردەوھ ... خوا بە ناشكورى نايلىم حاجى رەشىد بە قەدەر كىشى خوى پارەى ھەبەو كەس نازانى چۆنى پەيدا كىردەوھ ... ئىمەش رۇژ تايئورى شان و قول ئەكوتىن كەچى ئەمەش حالئانە .

حاجى رەشىد : دەپىرۇ دەى «حەمال ئەروا ، حاجى دەست ئەكاتەوھ بەژماردىن پارە» ئى ... ئەمە حسابى رۇنەكە ... دوپىنى حسابى برىنج و شەكەرەكەشمان رېك كىردەوھ ... باشە ، وەللا باوكم باشە .. ئەگەر ناكەس بەچەبېلى پارە بەكى مفتى بە ناوچەوانەوھ بە ، كوپرە باوكم ئەم سالىحەش نەگىرىس بووھ ... ئى من ئىشى چى پى ئەكەم ... ھەموو ئىشەكەى ئەوھ بە ھەندى پارەى قەرزىم لای خەلكەو ، ئى كرىنى

تانووه کان و .. هندی ئیش و کاری بانقیشه ... که چی ئەو رۆژه جهانی مووشه پەرفی خۆی لی کردوم به سوالکەر . وه لالا چی به بەلکو سی بنار . له معاشه که ی زیاد بکەم ... ئای ترحیو ... به خوا جوانه ، مردوت ری بلی بۆ ناشکوری ئەکه ی ... ئەلیم خزمه و عه یه ، ئەگینا زۆر هه به ، و نرخه ی ئەویش که متر ئیش و کارم بۆ به رۆژه ئەهه . «پرین»

«دیمه فی سی بهم»

کامیرا ئەچینه سهه میرزا سالح له ناو بازار خه ریکی بارداگرته ، پاشان چینه لای چهند دوکانداریک کری یان لی وه ره گرت ... پاشان لایه کی تره وه خه ریکی ئیش و کاری عه ماره کانه .. له گشت ئەم به نانه دا میرزا زۆر هیلاک دیاره . چاکتر وایه ئەم چهند دیمه نه کورته به یوه ی خیره نیشان بدری ، پرین»

«دیمه فی چواره م»

هه مان دیمه فی پێشو . حاجی له دوکانه یدا به که مالی ئیسراحت پالی اوته وه»

حاجی ره شهید: ئی بلی میرزا سالح جه نابت هیلاکی چی نه ی . ردوی ئەقلت مری بۆ به ده ردی خۆنه وه دانانی شی «پشو» حاجی که ریم یت»

دجی که ریم: سه لامو عه له بکم

دجی ره شهید: وه ی عه له بکه سه لام حاجی که ریم به خیره هانی سه رچاو مرمو دانیشه .

دجی که ریم: خوا عافوت کا حاجی .. سه لامه ت بی ئەوه له بازاره وه نام و و تم باسه ریک له کا که حاجی: بده م و تو زیکی ش لای دانیشم .

دجی ره شهید: یاخوا به خیره یی .. جا باوکم دۆست و ئاشنایان به هاتوو بۆوه ووتوو .

1 . که ریم: ئی له گه ل رۆژوه کانتا چۆنی ..

خوا پیاو نه فه سی درێژ نه ی له گه ل ئەم رۆژه درێژه دا هه روا ئاسان نی به .

2 . ره شهید: ئەوه حه یفت نه کرد حاجی ، به و زاته زانی خوا به من حه ز که م سال دواتره ی مانگ ره مەزان بی ... باوکم هه رچه نده واجیه و مرزه . وه لاهی به کاو به ک سبجه ت فه رق ئەکات

3 . که ریم: ئەلیم حاجی ده نگ و باسی بازارت له چی دایه ؟

4 . ره شهید: ئەله مدولیل .. شوکور بۆخوا ... به لام کا که ناهیلن له م ئوه سالح و ، له ولاشه وه ئەو هه تیوه ی کورم ... هه ر رۆزه ی به نه وعی نه و ره جوانه م لی ئەکی شه ته وه .. ئی بلی هه تیو کراسی له باوکت دادره به هه رفه م به دوو سالی ش جاریک قاتی بۆ خۆم ناکه م .

ح . که ریم: کا که هه ر بیون هه ر ... خو ئاره فی بۆ نارێژن .. هه ر ئەوه ندت ئەزانن له ته ر بچۆن و له ووشک بنوون «باسه که ئەگوری» ئی ... ئەلیم ئەو جار ه ی پێشو که لۆریه رۆنه کاتمان به به که وه بۆ هات ، ئەوه بوو فه رق دوو ته نه که به لای تو یا که وت . جا و وتم بۆ ئەوه ی ته سه یه ی حساباتم بکه م ... به لکو زه حمه ت نه ی به به کی له حه ماله کانا بۆم بنیری ... خو هه یج نی به . به لام کا که ناگامان له حسابمان نه ی دوو ته نه که سی ته نه که ئاوا لیان تیک ئەچی کاتبه کانیش بۆیان ئەبیته ده رفه ت و حولی ئەهه ن .

ح . ره شهید: ئەوه تو ئەلی چی ؟ تو بیه سه ته بیه سه ت (بۆ ماوه به کی که م بیر ئەکاته وه) ناشی بلی هه تا ئیستا پیم نه گه بشتوو .

ح . که ریم: ئەوه به راسته حاجی ره شهید ؟

ح . ره شهید: کوره باوکم سویندت له سه رم نی به ئەو رۆژه به ره حیمی حه مالا بۆم ناردی به خوا جوانه .. په کوو وه لالا هه ر ئەوه مان ما بوو تووشی ئەم بووختانه ش بین .

ح . که ریم: کوره حاجی ناردنی چی و بووختانی چی ؟

ح . ره شهید ئەسه غفه ر لالا !!! ! !

ح . که ریم: باوکم به سه ری ئەولادم نه م دیوه ...

ح . ره شهید: به عنی قایله به م هه میو قیافه ته وه درۆت عه رز که م .. ئەوه خو من بیرم نه بوو روبه یکم دا به ره حیم هه ق نه قله که ی . وه لالا تو نه بوو بتایه هه ر که سیکی تریوایه لیم داوا نه کرده وه .

ح . که ریم: به خوا جوانه ئەمه هه ته ئیستا داوات نه کردۆته وه ... کوره برا ئەمانکه بت به کیوا . ناردنه وه ی چی و ته نه که رۆنی چی خو سیحرمان لی ناکه بت ؟

ح . ره شهید: پیاو ئەلی گوناچه سویند له سه ر شتی وانجۆم . ئەگینا سویندم بۆ ئەخواردی .

ح . که ریم: وه لالا با به باشه به عنی به بی من و تو وای لی هات ... به س حاجی به س ... وام ئەزانی لۆریه رۆم بۆ بۆ بکه بت حساب و کتاب له گه ل ناکه بت . به لام مادام وامو حاجی ئەو ... تق شه یان به نه عله ت بی «بی خوا حافیزی ئەروا»

ح . ره شهید: ترحیو ... به ته مایه قیل له من بکات ئە ی قوربه سه رت حاجی ... که ریم . «پرین»

«دیمه فی پینجه م»

«میرزا سالح له دوکان دانیشه وه کۆمه لی کاغه زی له به رده مدایه خه ریکی نه قلی حساباتی ئەو کاغه زانه به بۆسه ر ده فته ریک» «مه نه لۆگی میرزا» وه لالا باوکم حاجی حسانی دنیاو قیامه تی خۆی باش ئەزانی . ره مەزان بۆ

پياوونكى وهك ئەو ھەم زيارەتەو ھەم تىجارەت ... ئى پەمەزان سى زەم
خواردىنى نيوەروانى بۇ ئەگەر تەو ھەم پارە بەكى كەم نى يە ... ئىتر بۇ
ھەز ناكە سال دوانزەى مانگك رەمەزان نى .. راست ئەكات بۇ سىجەنى
باشە «پى ئەكەنى» بووختانى بۇ ئەكەن باوكم چۆن دەستى پتوہ ناگرى ،
ئەى ئەو رۆژ نەيتەوت «پرىن»

«دەمەنى شەشەم»

«كامبىرا ، كلۆس ، لەسەر دەم و چاوى حاجى رەشىد»
ح . رەشىد : باوكم بازار جىگەى دەفتەرو حسابە ، سەرمایە ھەرچەندە
زۆرىش نى . كەلىكى ئەدەيتەو ھەر فلسە كەوتوتە سەرىكە . ھەموو
فلسىكىش لە دەفتەرا جىگەى خوى ھەيە . «پرىن»

«دەمەنى ھەوتەم»

«ح . رەشىد : دواى نۆز بۇ بەربانگك بەرەو مال ئەچتەو بە خىراى
ئەروات و تەكان بە خوى ئەدات ، لەپر ئەوئەستى ، كامبىرا ، كلۆس ،
لەسەر دەستى حاجى . لە ناو لەپى دەستى پاقلاو بەكى لە پارچە
كاغەز نىكەو پىچاوه ، بەپەلە سەرىكى ئەم لاو ئەولا ئەكات و ، پاقلاو كە
بە ساخى ئەخاتە دەمىو ھەندە بەپەلە ئەنخو خەرىكە بىخكى ...
بىسىمىلايەك ئەكات و بە ھەمان خىراى پىشوو بەرەو مال ئەيتەو «پرىن»
لەدەرگەى ھەوشە خوى ئەكا بەزوروا ، خىرا بەپەلە پەرداخىك ئاو ئەكا بە
گەرويا .. سفرە داخراو دوو جۆر خواردىنى لەسەرە ، جامانەكەى
دائەگرىت و دەست ئەكا بە خواردىنى ، نى قەرار گشت خواردىنەكان بەسەر
ئەكاتەو ... دەست ھەلئەگرى .

ح . رەشىد : ئەلھەمدولىلا ... خوايە شوکور بۇ تۇ ... ئادەى ئافتاو
چايەكم بۇ تىكە بافرىاى جەماعت و تەراوىچ بکەوم .
ئافتاو حاجى نۆشى گىانت نى ... وا چاشت بۇ تى ئەكەم
ح . رەشىد : زۆر چاکە .. ئەو نانەش بەزىاد كە بامنالەكان بىخۆن .
ئافتاو «چاکەى ئەداتى» : ئەرى حاجى ئەلىم ... سەرى خۆمان و
منالەكانت قەبلانئەو ؟

ح . رەشىد : يارەنى خوا جەزای خىرت بداتەو ھە ، ئافرەت چاكبوو بىرت
خستەم ھە ، ھاوار بە مالئ شەيتانى مەلەون بە ھەموو فىلىك خەرىكە رەنج
بە خەسارمان كا ... «پىشوو» قومىك لە چايەكا ئەدات ئەلىى چى ئافتاو
باسەرقتەكە بەدەن بە مىرزا .

ئافتاو : مىرزا سالج پياوى خوتە جگەلەو ھەمەعاشى ھەيە لە كوى سەرقتەى
پى ئەشى .

ح . رەشىد : قوربەسەرە ژنىك سى منالى ھەيە بۇ چى پى نى ناشى چەند

شەو لەمەو پىش مەلا لە مزگەوت ئەيووت خىرو ھەسەنات بۇ خزم باشە ،
ئىى مىرزا خزمى خۆشمانە .

ئافتاو : دەباشە يەك دوو دىنار جەژنانەى بەرى ھەم خىرو ھەم پياوہتى ...
سەرقتەكەش بەدە بە بەكىكى مستەحق .

ح . رەشىد : تۆ بەم دەست بلأوى بە لە جىگەى من بوويتايە نە من ئەبووم بە
حاجى رەشىدو نەتۆش ئەبووى بە حاجى ژن ... ئى ھەمىشە مىرزا سالج
لە بىرووہ .

ئافتاو : باشە چۆنت لا باشە وابكە من مەنى خىرى تۇ ناکەم . (بۇ
كۆرەكەى) ئادەى ھىوا راكە ھەر ئىستا مىرزا سالج بانگكە .. «پرىن»
«دەمەنى ھەشتەم»

«ھىواو مىرزا بە كۆلانەكەدا بەرىبون بۇ مالى حاجى «پرىن» لە دەرگەى
دەرەو دىنە زورەو ھە ، رىك ئەچىت بۇ لای حاجى» .

مىرزا : (بەكزى بەوہ) سەلامو ەلەيكم

ح . رەشىد : بەخىرىنى ... وەرە دانىشە مىرزا سالج ئەوا من بە پەلەم
ئەلىم بافرىاى جەماعت كەوم ، واقەرارم دا سەرقتەى ئەمسال بەدەم بە
تۇ «مىرزا لە دەم و چاویا وادەرتەكەوى بەزەنى بە خویا دىتەو»

ح . رەشىد : ئادەى ئافتاو ... خىراكە نرىكەى دوو ھۆقە گەنم بىتە .
ئافتاو : گەنمان نى يە ، ھەر برىنج لە مالەو ھەيە برىنج ئەنى .

ح . رەشىد : فەرقى چى يە ؟ ئەویش زەوايە .. ئەنى ..
مىرزا ئاعىلاج نەبوومايە وەرە نەئەگرت ... پياو كە ناچاربوو خىرو
سەدەقەش قبول ئەكات .

ح . رەشىد : دوور لە تۇ ، مىرزا ، تۇ خوتىندەوارى ، شتى وا مەلى
ئاعىلاجى چى ؟ ساخ و سەلىمى ، معاش خۆرى ... شوکورى خوابكە .
«ئافتاو برىجەكە ئەھىنى لەبەردەمى حاجىدا داى ئەنى»

ح . رەشىد : ئەوا ئەو برىجەم دا بە تۇ لە سەرقتەى ئەمسالدا كە خوا لە
سەرمى فەرز كەدوہ .

مىرزا : ئەوا قبولم كەدو دامەو بە خوت بەقەرەز .

«ئەم كەدارە (۷) جار لە نىوان حاجى و مىرزا دا بەردەوام ئەنى ، بەلام بە
شيوە بەكى نى دەنگ»

ح . رەشىد : (ھەلئەستى ، بەسەر پتوہ) سەرقتە بە زیادەو دابىنى
باشتە ، بۇ تۆش بەزايە ناچى ، ھەر سەرەى بەرپوبەك ئەكاتە دوو دىنار
چارەكى كەم «ئەروات» .

مىرزا : حاجى ژن منىش ئەمەوى پىروم .

ئافتاو : بە خوا دائەنىشى ، مىرزا باچايەكى جوانات بۇ تىكەم «بەدەم»

چاتیکردنه ووه» ئی مال و مال چۆن ، خو شکور شه مسه خان باشه .
میرزا: دهستت ماچ ئەکەن ... شه مسهش ئەحوالت ئەپرسیت .
ئافتاو: ئەی ئەوه بۆ نەت هینا لە گەل خۆت ، تۆزێ یۆ خومان دائەنیشین
«چاکە ی ئەداتە دەست»

میرزا «چاکە وەرئەگری»: بەخوا ئەویش خەریکی مائەکان بوو
«بەدەم چاخواردنەوه بیر لە و دوو دینارە ئەکاتەوه» (مەنەلوگی میرزا) زۆر
چاکە دوو دینار و روبەیک کەم فریای ئەم جەژنامان ئەکەوی ... بەیانی
عارفەبە ... هەر کەوه رەم گرت بە کسەر گۆشت و سەوزە ی تەواوی پێ
ئەکرم «زەر دەخەنە ئەیگری» کراسیکی بۆ شه مسهش تیا ئەبی ، مائە
کانیش بی بەش ناکەم «هەناسەبەک هەلئە کیشی» ئی ی پاره من ئاواو
حاجی ییش ئاوا ... خو بە خیلی پێ نایەم ... بەلام زەمانەبەکی پیسە .
ئافتاو ئەوه چی بە میرزا چاکەت سارد بۆوه بۆ نایخۆیتەوه ؟

میرزا «رائە چلەکی ، بە پەلە چاکە ی ئەخواتەوه»: بەخوا حاجی ژن ئەئیم
درەنگم کرد ، بابروم چاکە ... خوا حافیز ... مائتان ئاوا بیت «ئەروات»
«برین»
«دیمەنی نۆبەم»

«بەیانی بە ، میرزا خەریکی دووکانە کەبە ، گەسکی ئەداو بە جامیک ئاو
ئاو پرژنی ئەکات ... پاشان دەفتەر و شتەکانی ئامادە ئەکات و لەسەر مێزە کە
دانیشی ، حاجی دیتە زۆرەوه ، میرزا بۆ سەر مێزە کە فەرمووی لی
ئەکات ، دائەنیشین

ح . رەشید: میرزا ، تازوووه سەرمان قال نەبووه ، قەلەمە کەت دەر هینەو
باحسابی خۆمان بکەین .
میرزا: حسابی چی ؟

ح . رەشید: چۆن حسابی چی ؟ تۆ دوو دینار و روبە ی کەمت لای من
هەبە .

میرزا: باشە ، ئیتر ئەمە حسابی ئەوی ؟

ح . رەشید: ئای .. تۆ ئەلی ئەمرۆ هاتوویتە بازار ، چۆن حسابی ناوی ؟
هەموو شتیک حسابی ئەوی ، برامان برانی کیسەمان جیانی .

میرزا: باشە ، دە ی فەموو ، ئەمە قەلەم و ئەوه کاغەز
ح . رەشید: بنووسە دوو دینار چارەکی کەم .

میرزا: ئەوا نووسیم .

ح . رەشید: ئی زۆر چاکە ... دە ی من چیم لای تۆ هەبە ؟
میرزا «بەسەر سوپرمانەوه»: وەللا نازام لە بیرم نی بە تۆ هیچت لای من
بی ...

ح . رەشید: جاتۆ لە بیرت نی بە ، من لە بیرم ، زستان پێلاوه کانت
درابوو ، دووکانە کەت پیس ئەکرد ، جوونی پێلاوم یابتی ، قە ی ناکا
بالەبەر تۆ بە دیناریک دایین .. بنووسە دیناریک .

میرزا: بۆچی بە چەندت کەریوو ، وابە کۆنیش دیناریک لەسەر من
حساب ئەکەیت .

ح . رەشید: ئای .. کاکێ خۆم خۆتۆ ئەهلی بازاری ، لە بازار قسە لەسەر
ئەوه نی بە بە چەند کراوه ، قسە لەسەر نرخێ رۆژە ، کۆنی چی و
شتی چی ، تاقە زستانیک لە پیم کردبوو . هیشتا تازە و نووت و نۆی بوو .
میرزا: دەباشە ئەوا نووسیم دیناریک .

ح . رەشید: ئەو رۆژە حاجی فەتخوللا سندوو قە چاکە ی لی کەین ،
چارەکی چی نمونەت رشت ئەویش سیسەد فلس .

میرزا: چارە کە چاکەم کۆ کردەوه و کردمە سنوویکی ...

ح . رەشید «پێ ی ئەبری»: کۆکردنەوه ی چی و سنووق چی نەختیکت
کۆکرد . ئەوه ی تەرت تیکە لی خۆلە کە کرد ... گەسکت لی دا ...
قە ی ناکا بنووسە دووسەد فلس .

میرزا: دە ی باشە ئەمە دیناریک و دووسەد فلس .

ح . رەشید: تەختە ی دوو سنووقە چات بردهوه ، کورسی پێ دروست
بکە ی ... ئەویش بەکی نیو دینار ، بنووسە دیناریک .

میرزا ئی تۆ ئەلی بە نرخێ رۆژ ، باشە ئیستا تەختە ی سنووقە چاچەند
ئەکات ؟

ح . رەشید: ئەوسا زستان بوو زیاتریشی ئەکرد ، باشە بە نرخێ ئیمرو دای
ئەئین ... هەردووکی بنووسە (۸۰۰) فلس ... ئەوه بووه دوو دیناری
تەواو .

میرزا: بەلی تەواو .

ح . رەشید: میرزا تۆ دیناریک و حەوسە دو پەنجاً فلست پاره ی سەر فترە
لای مە ، جا لە دوو دینارە کە ی دەرکە ئەمینتەوه رو بەیک .... یعنی تۆ
روبعیکت لایە ... قە ی ناکا ئەویش جەژنانە ی ئەم جەژنەت بی ... ئیتر
پاکمان لە پیس

میرزا (بەزەر دەخەنەوه): جا بۆچی بەو روبە دینارە سەر فترە ی سالیکی
ترم سەلەم ناکە ی ؟

ح . رەشید: حسابی سالیکی کە وەختی خۆی ئەیکەین ، ئیستا چۆن بی
جەژنانەو بە دەستی بە تال دلەم بی لەم دووکانە پرۆیتەوه بۆ مائەوه .

- تەواو -